

Milleks säästa vett?

Kuigi ligi 71% Maa pinnast on kaetud veega, on alla 1% sellest kõlblik joogiveeks, toiduvalmistamiseks, pesemiseks või põllukultuuride kasvatamiseks.

Suur osa mageveest asub jääna liustikes või polaarjääs. Enamiku ülejäänud mageveest moodustab põhjavesi.

Maaailma Meteoroloogiaorganisatsiooni hinnangul pole umbes viiendikul maailma elanikest juurdepääsu joogiveele ning iga teine inimene kasutab saastunud vett.

Nõudlus magevee järele kahekordistub iga 21 aasta järel; 20 sajandil suurenes vee tarbimine kaks korda kiiremini rahvastiku juurdekasvust. Arvestades rahvastiku juurdekasvu ning olemasolevaid varusid, tuleb inimestel aastal 2025 kasutada päevas poole vähem vett, kui nad seni on harjunud tegema – arvatakse, et kolmandal aastatuhandel algavad sõjad puhta vee pärast.

Joogivee kaudu levivatesse haigustesse sureb igal aastal umbes 5 miljonit inimest, neist enamik on alla aasta vanused lapsed. See teeb ligi 10 inimest minutis!

Ühe kuupmeetri joogivett võib muuta joogikõlbmatuks:

- 50 g lämmastikväetist;
- 0,1 g kütteõli või autokütust;
- 0,001 g põlevkiviõli või
- 0,000001 g mürgkemikaali.

Igaüheõigus ja igaühe kohustus

Puhas vesi on meie rikkus ja ühisvara, mis tuleb püüda ka meie lastele. Selle nimel kasutagem vett säästvalt ja kaitskem teda reostuse eest.

Igaüks võib võtta vett looduslikest veeallikatest nii joogiks, pesemiseks kui olmevajadusteks, samuti kõikjalt varuda jääd. Õue-aiamaal paiknevast talukaevust vee võtmiseks on vajalik küsida omanikult luba.

Maaomanikud või valdajad peavad igaühele võimaldama jalgsi juurdepääsu nende maal elavatele looduslikele joogiveeallikatele.

Avalikud veekogud

Riigile ja omavalitsusele kuuluval veekogul või eramaal paikneval veekogul, mis on määratud avalikuks kasutamiseks, peavad olema vähemalt **4 m laiused kallasrajad** veekogu ääres liikumiseks ja seal viibimiseks, päevitamiseks, suplemiseks ning veesõidukite randumiseks.

Järgnevalt näpunäiteid, kuidas vett mõistlikult tarbida.

Kõigepealt!

Kontrolli, kas Sinu kodumajapidamises esineb veetorustike lekkeid. Lihtsaim viis on lülitada välja kõik vett tarbivad seadmed ja sulgeda kraanid ning fikseerida veemõõtja näit. Tunni aja möödudes vaata veemõõtja näit uuesti üle. Kui see on muutunud, esineb Sinu majapidamises veelekkeid. Tüüpilisemateks lekkekohtadeks on kõikvõimalikud ühenduskohad boileri, pesumasina või nõudepesumasina ühendamiseks veevõrku, samuti WC loputuskasti lekkeid.

Majapidamises

- **Paranda tilkuvad kraanid**, mille kaudu võib nädalas, sõltuvalt tilkumiskiirusest kasutult kanalisatsiooni voolata 300 kuni mitu tuhat liitrit vett. Jooksev kraan kulutab 9 liitrit vett minutis, pidevalt nirisev kraan aga ca 27 pange ööpäevas. Paranda kiiresti lekkiv WC loputuskast. Lekkiv loputuskast kulutab ca 55 pange vett, lausa jooksev aga 550 pange vett ööpäevas.
- **Keera kraan peale kasutamist hoolikalt kinni.** Asenda tavalised kraanid vett säästvate kraanide vastu. Võrreldes kahe käepidemega kraanidega, aitavad kangsegistid vett säästa 40%.
- Võimaluse ja vajaduse korral kaalu vanade kraanide ja wc-pottide asendamist uute ja säästlikemaga. Ka uued pesu- ja nõudepesumasinad kasutavad vanematest tunduvalt vähem vett ja elektrienergiat. **Ostes uut kodumasi-**

nat, vali ökonoomsem. Näiteks: eestlaetavad pesumasinad kasutavad vähem vett, kui pealtlaetavad pesumasinad.

- Pesu või toidunõude pesemisel **täida masin lubatud hulga pesu või nõudega.** Poolikult täidetud pesumasin kulutab sama palju vett, kui täielikult koormatud masin. Ühe pesukorra peale kulutavad automaatmasinad 80-100 liitrit vett. Nõude pesemisel kraani **all täida kraanikauss veega.**
- **Külmunud toiduained sulata veega täidetud kausis**, puu- ja köögivilju pese samuti kausis, kasutades seejuures harja. Tulemus on parem, kui seda teha voolava vee all ilma harjata.
- Toidu valmistamisel **kasuta aedviljade keetmise asemel aurutamist.** Lisaks vee säästmisele õnnestub nii paremini säilitada toidus olevaid vitamiine.
- **Jaheda joogivee saamiseks hoia vett kannuga külmkapis**, mitte ära lase seda kraanist minutite kaupa joosta, oodates, millal vesi jahedamaks muutub
- **Käi pigem dušši all kui vannis**, sest vannis käimine võtab keskmiselt 3 korda rohkem vett kui dušši all käimine. Samas arvesta, et ka pikk dušši all viibimine võtab sama palju vett, kui vannis käimine. Ka 5 minutiga saad end puhtaks. Arvesta, et minutis kulub keskmiselt 7-10 liitrit vett.
- Olles **dušši all, sulge vesi seebitamise ja šampooni kasutamise ajaks.** Hammaste pesemisel sulge vesi harjamise ajaks. Kasuta veetopsi. Ka habemeajamise ajal ära lase veel jooksta. Säästad 15-20 liitrit vett päevas.
- **Ära kasuta wc-potti prügikastina**, "uputades" sinna pea kõike, mis ette juhtub. Põhjendamatult suurenenud veekuluga kaasneb varem või hiljem kanalisatsioonitorude ummistus. Ühe korraga kulub wc-s 11-20 l vett.

Aias ja suvilas:

- **Paranda katkised kastmisvoolikud** ja nende ühenduskohad. Vooliku otstesse paigalda isesulguvad klapp-kraanid või pihustid. Veekadu on kõige väiksem kui kasutada mullasisesest tilkniisutust.
- **Kastmistöödega tegele päeva jahedamal perioodil** – varahommikul või hilisõhtul – et vähendada aurumise käigus tekkivat veekadu.
- Pinnase veepidavuse võimet aitab suurendada huumusainete sisalduse suurendamine. **Vii mulda komposti või turvast, puude ja põõsaste alla laota multši.**
- Ära raiska vett kõnniteede ega rentsli puhastamiseks tolmut ja prügist.
- Katseta orgaanilist aiandust ja loobu väetiste ja keemiliste tõrjevahendite kasutamisest. Kasuta komposti sünteetiliste väetiste asemel.
- Ära pese veekogus autot, mootorratast või mõnd teist sõidukit.

Püüa kasutada sadevett ning kasutatud vett taaskasutada, kui see on võimalik!

Mängu joonistas: Rein Kütt

Teksti koostas: Merle Kiviselg

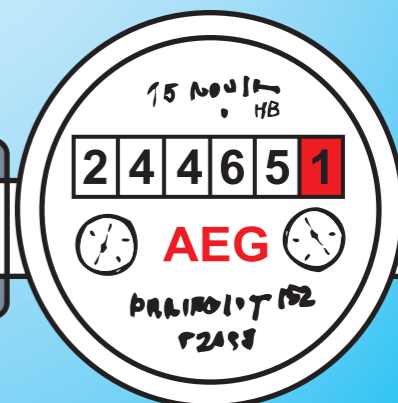
www.keskkonnaamet.ee

Väljaandmist toetas SA Keskkonnainvesteeringute Keskus

KESKKONNAAMET

PUHTA VEE
ABC

PUHTA VEE ABC

Vee säästva kasutamise lauamäng

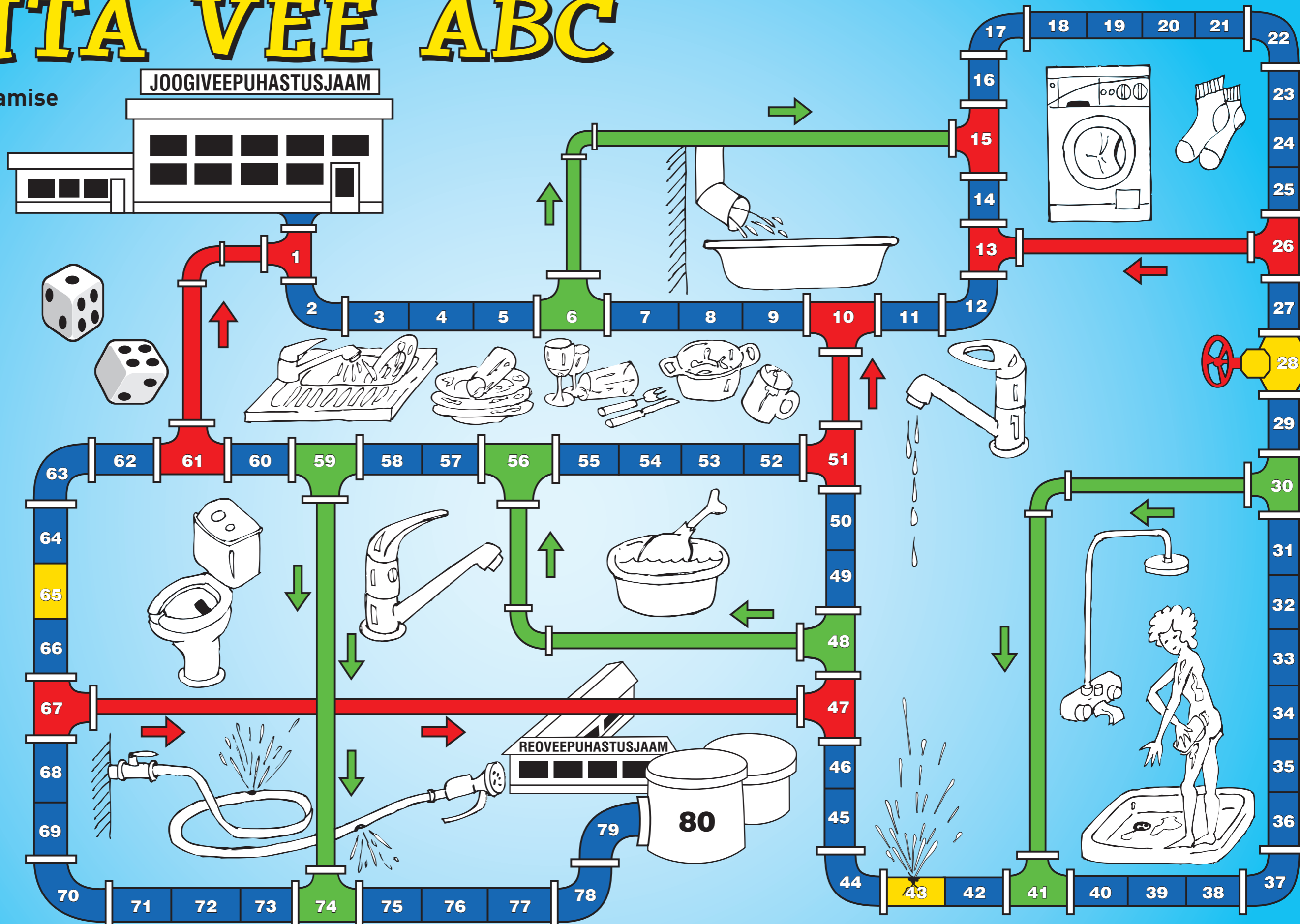
Meid ei kummita tõsine veepuudus, kuid puhta joogivee saamiseks tehtavad kulutused kasvavad pidevalt. Siin on keskkonnateemaline lauamäng, kus võitjaks on see, kes jõuab esimesena finišisse, olles arvet pidanud oma veekasutuse üle.

Mängu mängimiseks on vaja vähemalt kahte mängijat, täringut ning mängunuppe, milleks võib kasutada näiteks pudelikorke, kastanimune või kivikesi.

Lauamängul on 79 nummerdatud ruutu ja toruliitmikku, millest mõned lubavad liikuda edasi, mõned käsivad jätta viskekorra vahele või liikuda tagasi... Mängijad viskavad kordamööda täringut ning liiguvad ruutudel ja liitmikel edasi vastavalt täringuviskel saadud numbrile.

Mängu võidab see mängija, kes jõuab esimesena finišisse, visates sinna jõudmiseks täringul õige numbrit. Kui visatud number on suurem, tuleb vastav arv ruute finišist tagasi astuda ja järgmise viskega uuesti proovida.

Mängu alustab see, kes viskab täringul kõige suurema numbrit.

- Sa kogud kastmiseks vihmavett! Mine liitmikule 15 ja viska uuesti.
- Su pesumasin on käivitatud pooltühjalt. Mine liitmikule 13 ja viska uuesti.

- Torumees sulges peakraani. Jääd viske vahele!
- Sa keerad vee seebitamise ajaks kinni. Mine liitmikule 41 ja viska uuesti.

- Toru leke! Jääd kaks viset vahele!
- Sulatad külmunud liha kausis. Mine liitmikule 56 ja viska uuesti.

- Mine tagasi liitmikule 10, Sa jätsid kraani tilkuma.
- Sul on kangsegisti ja kahesüsteemne WC pott. Mine liitmikule 74 ja viska uuesti.

- Mine tagasi liitmikule 1. Sa pesed nõusid voolava vee all ja raiskad vett.
- Toru on ummistunud. Jääd 2 viset vahele.

- Mine tagasi liitmikule 47 ja viska uuesti. Su kastmisvoolik lekib. Sulge kiiresti lekkekoht!